

RINKIMAI UKRAINOJE

2012 m. rinkimai Ukrainoje

Po spalio mėnesio pradžioje įvykusių parlamento rinkimų Gruzijoje, tarptautinė bendruomenė šį savaitgalį įdėmiai stebės rinkimus Ukrainoje. Spalio 28 d. rinkimuose bus sprendžiamas ne vienas testas, lemiantis Ukrainos ir jos gyventojų ateitį:

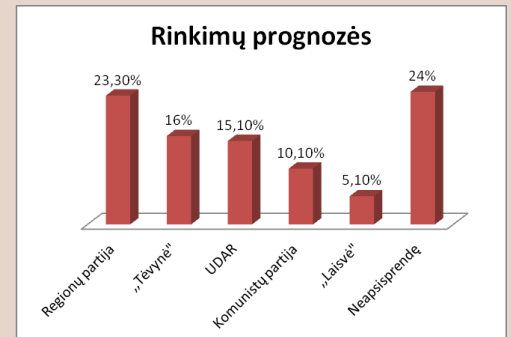
1) Demokratijos testas. Prezidento Viktoro Janukovičiaus galia sustiprėjusi, jo paties autoritetas ir valdančiosios Regionų partijos galia stiprinama valstybės resursais, potencialūs priešininkai marginalizuojami, ką rodo ir buvusios premjerės J. Tymošenko pavyzdys.

2) Integralumo klausimas. Ukraina yra susiskaldžiusi į Rytus ir Vakarus, ir šiuose regionuose vyrauja skirtingi identitetai. Apklausa rodo, kad Rytų ukrainiečiai mato daugiau panašumų tarp savęs ir rusų, nei tarp savęs ir vakarų ukrainiečių. Neseniai vykę retoriniai konfliktai dėl rusų kalbos kaip valstybinės kalbos įteisavimo šį prieššūkimą dar labiau suauštrino. V. Janukovičius ir Regionų partija šį žingsnį akivaizdžiai išnaudojo savo rinkėjų mobilizavimui.

3) Orientacija į Rytus ar Vakarus. Kol kas Ukraina yra įšaldžiusi savo integracinius siekius narystei ES. Tačiau jų neatšaukusi. Kaip yra pastebėjęs Eugene Kopatko (rinkodaros ir socialinių tyrimų kompanijos „R-B Group“ pirmininkas) Ukrainos visuomenė pritaria tiek integracijai į ES, tiek munitų sąjungai su Rusija. Visai neseniai daugiau ukrainiečių linko į Rytus, dabar persvara Vakarų pusėje. Toks dualumas rodo ukrainiečių abejones dėl pasirinktos krypties ir visuomenės susiskaidymo į Rytus ir Vakarus pasekmes. Kita vertus, nemažai Ukrainos analitikų išreiškia lūkestį, jog po šių rinkimų Ukraina labiau atsisgręš į Vakarus ir atnaujins integracinius siekius į ES.

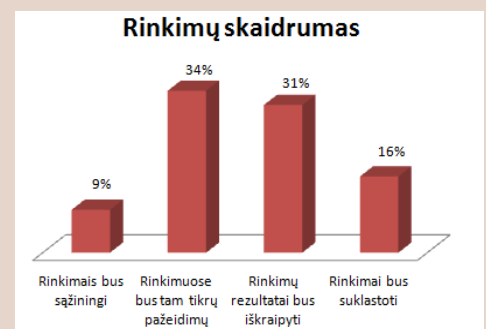
RESC Politikos analizės ir tyrimų skyriaus vadovas

Dr. Vilius Ivanauskas

Šaltinis: Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation.

Ukrainos *Demokratių iniciatyvų fondo* 2012 m. spalio 8-14 d. atliktų apklausų duomenimis Ukrainos prezidento Viktoro Janukovičiaus Regionų partija išlaikys dominuojančiąją poziciją. Po rinkimų numatoma Regionų partijos ir Komunistų partijos koalicija. Antrą ir trečią vietas besidalijančios Julijos Tymošenko opozicinių partijų sąjunga „Tėvynė“ ir Vitalijaus Klyčko UDAR sutarė formuoti koaliciją su nacionalistine „Laisvės“ partija.

Šaltinis: Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation.

Nuogaustaujama, kad Ukraina nesugebės laikytis demokratiniais rinkimams būdingų skaidrumo principų. Daugėja tarptautinių stebėtojų pranešimų, kad Centrinei Ukrainos rinkimų komisijai ir jos vietos padaliniais trūksta skaidrumo, o pažeidimus įvykdę kandidatai dažnai išsisuka nuo atsakomybės. Taip pat pastebėtas valdančiosios Regionų partijos savivaliavimas, kai valstybės ištekliai ir infrastruktūra išnaudojama partijos rinkiminei kampanijai.

Regionų partija

Regionų Partija turinti 194 iš 450-ies vietų Ukrainos Aukščiausioje Radoje šiuo metu yra valdančioji. Nors tapęs prezidentu Viktoras Janukovičius turėjo suspenduoti savo narystę ir partijos pirmininko pareigas perleisti Mykolui Azarovui, partija toliau asocijuojama su V. Janukovičiumi ir rinkimų metu gauti balsai bus tapatinami su ukrainiečių parama prezidento vykdomai politikai.

Partijos ideologijai būdingas regionalizmas ir prorusiška geopolitinė orientacija. Mėgindama mobilizuoti elektoratą partija dažnai išnaudoja kalbinę Ukrainos schizmą, stengiasi pristatyti save kaip etninių rusų ir rusakalbių teisių ir interesų gynėją.¹ Dėl šių priežasčių partijai palankiausias elektoratas išsidėstęs Ukrainos pietų ir pietryčių regionuose.²

Vis dėlto partija vengia susisieti tik su minėta rinkėjų grupe ir siekdama pritraukti daugiau rinkėjų balsų į parlamento rinkimus žengia su labai abstrakčiu šūkiu: „Už gerovę!“ Žadama parama jaunoms šeimoms, investicijos į švietimo sistemą, patikimesnė ir dosnesnė socialinių garantijų sistema bei ekonomikos modernizacija. Užsienio politikos srityje ketinama siekti tiek glaudesnių santykių su ES, tiek strateginės partnerystės su Rusija. Tačiau griežtai atmetama idėja dėl galimo Ukrainos jungimosi į saugumo blokus.³

Opozicinių partijų sąjunga „Tėvynė“

2011 m. pakeitus rinkimų tvarką ir uždraudus partijų blokams dalyvauti rinkimuose, paramos netekusios opozicijinės partijos suskubo vienytis. Buvo sukurta sąjunga „Tėvynė“, kuri šiuo metu vienija to paties pavadinimo Julijos Tymošenko partiją, Reformų ir tvarkos partiją, Ukrainos žmonių judėjimą bei Permainų frontą. Pastarojo lyderis Arsenyj Jatsenjuk užima Sąjungos lyderio poziciją.

Opozicines partijas sieja provakarietiškos geopolitinės orientacijos bei jų pačių tvirtinimu, bendras tikslas - demokratiška Ukraina, kurioje užtikrinamos žmogaus teisės ir teisingumas.⁴ Savo rinkiminėje agitacijoje Sąjunga naudoja simboliu tapusios J. Tymošenko, kurią dalis visuomenės vis dar mato kaip savotišką demokratijos „kankinę“, figūrą. Pati J. Tymošenko, negalėdama dalyvauti

---

¹ Andriy Skumin, „Strange Familiar Faces,“ *The Ukrainian Week*, 2012-09-15
<<http://ukrainianweek.com/Politics/60083>> [Žiūrėta 2012-10-17]

² Interfax-Ukraine, „Poll: Political forces of Tigipko, Yatseniuk, Communist Party in Top 5 of April rating of parties“, 2010 05 12 <<http://www.kyivpost.com/content/politics/poll-political-forces-of-tigipko-yatseniuk-communi-66496.html>> [žiūrėta 2012 10 18]

³ 2012-2017m. Regionų partijos programa
<http://www.partyofregions.org.ua/program_ru/index.html> [Žiūrėta 2012-10-17]

⁴ Yuriy Onyshkiv “Opposition unites, but questions linger about electoral strength,“ *Kyiv Post*, 2012-04-27, <<http://www.kyivpost.com/content/ukraine/opposition-unites-but-questions-linger-about-elect-126714.html>> [Žiūrėta 2012-10-18]

rinkimuose, aktyviai prisideda prie V. Janukovičiui lojalios Vyriausybės ir būsimų rinkimų rezultatų delegitimizavimo.⁵

Sąjungos pagrindinis elektoratas sukoncentruotas Ukrainos vakarų ir šiaurės regionuose. Taip pat nedidele persvara Sąjunga lenkia valdančiąją Regionų partiją centrinėje Ukrainos dalyje, Kijeve. Ateinančiuose rinkimuose Sąjungos perspektyvos neatrodo šviesios. Permainų fronto, antro pagal galingumą, po J. Tymošenko „Tėvynės,“ Sąjungos partnerio, prisijungimas 2012 m. balandį trumpam kilstelėjo reitingus iki 26 procentų. Tačiau praėjus pusmečiui opozicijos partijas vėl palaikyti ketina kiek daugiau nei 16 procentų rinkėjų. 2012 m. spalį vykdytų tyrimų duomenimis A. Jatsenjok pasitikėjo tik 24 procentai rinkėjų, o J. Tymošenko – 21 procentų. Tuo tarpu kitos naujai įsikūrusios opozicinės partijos UDAR lyderiu Vitalijumi Kličko pasitikėjo 42 procentai elektorato.⁶

Ekspertų nuomone, senųjų opozicijos jėgų vienijimas pernelyg pavėluotas ir šios nespės atgauti visuomenės pasitikėjimo.⁷ Prognozuojama, kad net pavykus „Tėvynei“ laimėti rinkimus daugiamandatėje apygardoje, vienmandatėse, pasitelkusi finansinį pranašumą bei kitus resursus, ją neišvengiamai nugalės Regionų partija.⁸

UDAR

Profesionalaus boksininko ir politikos naujoko Vitalijaus Kličko vadovaujama opozicinė pro-vakarietišku liberalių pažiūrų partija UDAR (Kumštis) vis dažniau pavadinama pagrindine valdančiosios Regionų partijos konkurente. UDAR oficialiai įregistruota 2010 m., kai partija „Nova Krayina“ („Naujoji Šalis“) persivadino į „Vitalijaus Kličko UDAR.“ Šiuo metu partija vienija apie 10,000 narių ir spėjusi sudalyvauti 2010 m. savivaldos rinkimuose, turi 399 atstovus 15-oje iš 24-ių Ukrainos regionų.⁹

---

⁵ Reuters, “Tymošenko says October vote 'already rigged,“ *Kyiv Post*, 2012-09-21, <<http://www.kyivpost.com/content/politics/Tymošenko-says-october-vote-already-rigged-313281.html>> [Žiūrėta 2012-10-17]

⁶ Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation, “Focus on Ukraine,“ 2012-10-08, <<http://www.ifes.org/Content/Publications/Survey/2012/Key-Findings-Public-Opinion-in-Ukraine.aspx>> [Žiūrėta 2012-10-17]

⁷ Aidanas Pralėika, „Ukrainos rinkimai - ne paskutinis išbandymas,“ *Lietuvos žinios*, 2012-07-24, <<http://www.lzinios.lt/Pasaulis/Ukrainos-rinkimai-ne-paskutinis-isbandymas>> [Žiūrėta 2012-10-17]

⁸ Yuriy Onyshkiv “Opposition unites, but questions linger about electoral strength,“ *Kyiv Post*, 2012-04-27, <<http://www.kyivpost.com/content/ukraine/opposition-unites-but-questions-linger-about-elect-126714.html>> [Žiūrėta 2012-10-17]

⁹ Oficialus UDAR partijos tinklapis, History of the UDAR party“ <<http://klichko.org/en/about/history>> [Žiūrėta 2012-10-17]

Paskutinių savaitių apklausų duomenimis UDAR partijos palaikymas pakilo nuo 11 procentų iki 16 procentų ir aplenkė J. Tymošenko „Tėvynės“ Sąjungą.¹⁰ Ekspertų teigimu, rinkėjai anksčiau balsavę už J. Tymošenko rado naują opozicinį lyderį – V. Kličko ir taip išreiškė norą politikoje matyti naujus veidus.¹¹

V. Kličko įkūnija politiką, kuris pasikliauja tik savo jėgomis ir neatstovauja oligarchų interesams.¹² Nors V. Kličko asmenybė teigiamai veikia elektoratą, tačiau, kaip ir J. Tymošenko blokas, UDAR per daug priklausoma nuo lyderio. Pastarojo praradimas galėtų reikšti ne tik populiarumo praradimą, bet ir visos partijos žlugimą.

Ukrainos Komunistų partija

Ukrainos Komunistų partija vadovaujama pirmojo sekretoriaus Petro Symonenko parlamento rinkimų laukia nusiteikusi optimistiškai. Paskutinių apklausų duomenimis, partijos reitingas pakilo nuo 8.2 procentų iki 10.1 procento. Manoma, kad partijos reitingų augimas tiesiogiai susijęs su rinkėjų nusivylimu valdančiąja Regionų partija. Elektoratas nėra pasirengęs balsuoti už opozicines dešiniąsias jėgas, todėl renkasi komunistų siūlomą alternatyvą.¹³

Komunistų partijos rinkimų kampanija išlaiko aiškią prorusišką liniją. Nuolatos keliamas rusų kalbos kaip antros valstybinės kalbos statuso klausimas. Partijos atstovai yra ne kartą viešai paniekinę nacionalinę ukrainiečių tapatybę ir pastoviai demonstruoja lojalumą Maskvai. Partijos rinkiminis šūkis: „Gražinsime šalį žmonėms!“ Tačiau, kaip ironiškai teigia ekspertai, ši partija neturi nieko bendro nei su Ukraina, nei su komunistais.¹⁴

„Laisvė“

Visos Ukrainos sąjunga „Laisvė“ vadovaujama Oleh Tjahnyboko politiniame spektre užima ekstremalios dešinės poziciją. Partija, kuri buvo įkurta 1991 m. tačiau iki 2004 m. gyvavo su Socialnacionalistų partijos pavadinimu, savo pozicijas sustiprino po 2010m. savivaldos rinkimų. Partijos ideologija remiasi „naciokratijos“ koncepcija ir teiginiu, jog kiekviena etninė tauta turi teisę pati valdyti savo gyvenamą teritoriją. Dėl partijos nacionalistinių nuostatų bei

---

¹⁰ Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation, „Focus on Ukraine“, October 8 – 14, 2012 <http://dif.org.ua/modules/pages/files/1350248788_2062.pdf> [Žiūrėta 2012-10-17]

¹¹ „Vitalijus Kličko kirs paskutinį smūgį“, Lietuvos Žinios, 2012-10-18

<<http://lzinios.lt/index.php/Pasaulis/Vitalijus-Klicko-kirs-stipru-smugi>> [Žiūrėta 2012-10-18]

¹² Reuters „Vitali Klitschko, Heavyweight Boxing Champion, and UDAR Party Surge in Ukraine Election Polls,“ 2012-10-08 <http://www.huffingtonpost.com/2012/10/08/vitali-klitschko-ukraine-election_n_1948065.html> [Žiūrėta 2012-10-18]

¹³ Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation, „Focus on Ukraine“, October 8 – 14, 2012.

¹⁴ Andriy Kovalskiy, „I Serve the Soviet Union“, *The Ukrainian Week*, 2012-10-15 <<http://ukrainianweek.com/Politics/62331>> [Žiūrėta 2012-10-18]

paramos prezidentinio režimo įvedimui buvo kilę abejonių, kad „Laisvė“ tẽra valdančiosios partijos įrankis. Manyta, kad „Svoboda“ egzistavimu siekiama atitraukti rinkėjus nuo gerokai nuosaikesnės, tačiau taip pat nacionalines idėjas ginančios J. Tymošenko Sąjungos¹⁵.

Partijos galimybės artėjančiuose rinkimuose ribotos. Tačiau apklausų duomenimis jai turėtų pavykti peržengti 5 procentų slenkstį ir patekti į Aukščiausiąją Radą.¹⁶

**Analitinį – informacinį
biuletinį parengė:**

**Vilius Ivanauskas, vyriausiasis
politikos analitikas,**

**Dovilė Šukytė, politikos
analitikė,**

**Rytė Kukulskyte ir Indrė
Pusevaite, praktikantės.**

---

¹⁵ Tadeusz A. Olszański „Svoboda party – the new phenomenon on the Ukrainian right-wing scene”, OSW, 2011-07-05, <<http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2011-07-05/svoboda-party-new-phenomenon-ukrainian-rightwing-scene>> [Žiūrėta 2012-10-18]

¹⁶ Interfax-Ukraine, „Poll: Political forces of Tigipko, Yatseniuk, Communist Party in Top 5 of April rating of parties“, 2010-05-12 <<http://www.kyivpost.com/content/politics/poll-political-forces-of-tigipko-yatseniuk-communi-66496.html>> [Žiūrėta 2012-10-18]